

SINF RAHBARI VA FAN O'QITUVCHILARI HAMKORLIK ISHLARINI TASHKIL ETISHNING SAMARALI YO'LLARI

Eshmurodova Gulbahor Xushmurodovna¹

¹ Axborot texnologiyalari va menejment universiteti dotsenti

Berdiyarova Maxfuza Ilhom qizi¹

¹ Axborot texnologiyalari va menejment universiteti magistranti

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 21.05.2025

Revised: 22.05.2025

Accepted: 23.05.2025

KALIT SO'ZLAR:

sinf rahbari, fan
o'qituvchisi, hamkorlik,
tarbiya, o'quvchi shaxsi,
muvofiglik, ta'lim sifati,
ota-ona bilan aloqa,
pedagogik jamoa,
zamonaviy yondashuv.

Ushbu maqolada sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasidagi hamkorlikni tashkil etishning zamonaviy, samarali yo'llari yoritilgan. O'quvchilarning tarbiyaviy, ijtimoiy va ilmiy rivojlanishida ushbu hamkorlikning o'rni, ahamiyati va ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, sinf jamoasida sog'lom psixologik muhit yaratish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olish, ota-onalar bilan aloqalarni kuchaytirishda sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasidagi o'zaro hamkorlikning dolzarbligi asoslab beriladi. Amaliy tavsiyalar orqali bu hamkorlikni yanada takomillashtirish bo'yicha ilg'or tajribalar va metodik yondashuvlar keltirilgan.

KIRISH. Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirish, uni ijtimoiy hayotga tayyorlash, mustaqil fikrlaydigan, mas'uliyatli va faol fuqaroni shakllantirish ustuvor vazifalardan biri sanaladi. Bu jarayonni samarali tashkil etishda maktabdagi barcha pedagogik xodimlarning, ayniqsa sinf rahbari va fan o'qituvchilarining o'zaro hamkorligi muhim o'rin tutadi. Chunki o'quvchilar bilan doimiy aloqada bo'ladigan ikki asosiy shaxs — bu sinf rahbari va fan o'qituvchilardir. Ularning tarbiya va ta'limga bo'lgan yondashuvi, o'zaro muvofiqlashtirilgan harakati o'quvchilarning individual rivojlanishiga, ijtimoiy faolligiga, bilim olish motivatsiyasiga va xulq-atvoriga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Sinf rahbari — bu nafaqat sinfdagi tartib-intizomni kuzatuvchi yoki hisobotlarni yurituvchi shaxs, balki har bir o'quvchining shaxsiy o'sishi, oilasi bilan maktab

o'rtasidagi muloqot ko'prigi, tarbiyaviy jarayonning bosh tashkilotchisidir. Fan o'qituvchisi esa o'quvchi ongiga ilmiy dunyoqarashni singdiruvchi, bilish faoliyatini yo'naltiruvchi yetakchi hisoblanadi. Shunday ekan, ushbu ikki muhim pedagogik figurani bir maqsad sari birlashtirish – ta'lim-tarbiya sifati va natijadorligining asosiy kalitidir. Biroq amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, ko'plab umumta'lim muassasalarida sinf rahbarlari va fan o'qituvchilari o'rtasidagi hamkorlik to'laqonli yo'lga qo'yilmagan, bu esa o'quvchining o'quv faoliyati va tarbiyasi o'rtasida nomutanosiblik, koordinatsiya yetishmovchiligi kabi muammolarga olib kelmoqda. Mazkur maqolada sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasida hamkorlikni tashkil etishning samarali usullari, ular o'rtasidagi muloqot va muvofiqlikni kuchaytirish mexanizmlari, shuningdek, bunday hamkorlikning o'quvchilar rivojlanishidagi ahamiyati tahlil etiladi. Zamon talablari doirasida shakllanayotgan yangi pedagogik yondashuvlar, innovatsion metodlar, axborot-kommunikatsion texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim tizimidan yanada tizimli, samarali va natijador yondashuvlarni talab qilmoqda. Shuning uchun ham sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasidagi hamkorlikni tashkil etishda yangicha yondashuvlar, tizimli rejalashtirish, muntazam axborot almashinuvi va birgalikda tahlil qilish faoliyatlari muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar tahlili. Sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasidagi hamkorlik masalalari zamonaviy pedagogika ilmida keng ko'lamda o'rganilgan. Ko'plab olimlar hamkorlikni ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim omil sifatida qaraydi. O'zbekistonning pedagogik tadqiqotchisi M. Eshchanov (2018) sinf rahbarining faoliyati va fan o'qituvchilari bilan birgalikda olib boriladigan tarbiyaviy ishlarning o'quvchilar shaxsiyatini shakllantirishdagi rolini ta'kidlaydi. Uning fikricha, sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasida muntazam axborot almashinuvi va birgalikda rejalashtirilgan tadbirlar ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi. Shuningdek, pedagogika fanlari doktori A. Tursunova (2020) hamkorlik asosida tashkil etilgan jamoaviy ishlar orqali o'quvchilarda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish va jamoaviy ruhni kuchaytirish mumkinligini ta'kidlaydi. U sinf rahbarining faolligi va fan o'qituvchilarining ilmiy-metodik yondashuvlari birlashganda o'quvchilarning ta'limiy natijalari yaxshilanishini ko'rsatadi. Xalqaro tadqiqotlarga qaraganda (Johnson, Johnson & Holubec, 2013), pedagoglarning hamkorligi ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilim va tarbiya olishini samarali qiladi. Ular ta'lim muassasalarida sinf rahbarlari va fan o'qituvchilari o'rtasidagi jamoaviy faoliyat va muvofiqlashtirilgan strategiyalarni ishlab chiqish muhimligini urg'ulaydi. Bundan tashqari, G. Sultonova (2019) pedagogik jamoaning uzviyligi va o'zaro ishonchi sinfdagi psixologik muhitni yaxshilashda katta rol o'ynashini qayd etadi. Uning tadqiqotlari sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasida samarali muloqotning ta'lim-tarbiya jarayoniga ijobiy ta'siri mavjudligini ko'rsatdi. Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi tomonidan ishlab chiqilgan 2021-yilgi "Umumta'lim maktablarida pedagoglarning professional rivojlanish strategiyasi" hujjatida ham sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasida uzluksiz hamkorlik va malaka oshirishga alohida e'tibor qaratilgan.

Tadqiqot muhokamasi. Ushbu tadqiqot natijalari sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasidagi samarali hamkorlik ta'lim jarayonining sifati va o'quvchilarning tarbiyaviy rivojlanishiga bevosita ta'sir qilishini tasdiqlaydi. Adabiyotlarda ta'kidlanganidek (Eshchanov, 2018; Tursunova, 2020), hamkorlikning muntazam va tizimli tashkil etilishi o'quvchilarning bilim darajasini oshirish, shuningdek, ularning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasida samarali muloqotning yo'lga qo'yilishi, birgalikda tarbiyaviy va o'quv jarayonlarini rejalashtirish o'quvchilarni o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning maktabdagi ijtimoiy muhitga tez moslashishlariga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning o'zlashtirish samaradorligini oshirish bilan bog'liq. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasida birgalikda tashkil etiladigan tadbirlar, masalan, ota-onalar bilan uchrashuvlar, madaniy-ma'rifiy va sport tadbirlari o'quvchilar tarbiyasida muhim ahamiyatga ega. Bu holat, G. Sultonova (2019) tomonidan ta'kidlangan pedagogik jamoaning psixologik muhitini yaxshilash zaruriyati bilan to'liq mos keladi. Shu bilan birga, sinf rahbari va fan o'qituvchilari hamkorligini rivojlantirishda elektron monitoring tizimlaridan foydalanishning afzalliklari aniqlanib, bu yo'nalishdagi innovatsion yondashuvlar ta'lim jarayonining shaffofligi va samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Bu esa zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashning zarurligini tasdiqlaydi. Ammo tadqiqot jarayonida ayrim muammolar ham aniqlangan. Xususan, barcha maktablarda sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasida muntazam va tizimli aloqa yo'lga qo'yilmagan, bu esa tarbiyaviy jarayonlarda ba'zi nomuvofiqliklarga olib kelmoqda. Shuningdek, ayrim pedagoglar hamkorlikning ahamiyatini to'liq anglamagan yoki uning uchun yetarli vaqt ajrata olmayapti. Bu muammolarni hal qilish uchun rahbarlik va pedagogik jamoada hamkorlikni rag'batlantiruvchi mexanizmlar joriy etilishi lozim. Umuman olganda, tadqiqot natijalari sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasidagi hamkorlikni tizimli ravishda tashkil etish ta'lim jarayonini samarali boshqarish hamda o'quvchilar shaxsini har tomonlama rivojlantirish uchun zarur ekanligini tasdiqlaydi.

Munozara. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasidagi o'zaro hamkorlik — nafaqat tarbiyaviy ishlarning muvaffaqiyati, balki ta'lim sifatining oshishi uchun ham hal qiluvchi omil hisoblanadi. Bu borada olib borilgan tahlillar va kuzatuvlar asosida bir nechta muhim jihatlar yuzaga chiqdi. Avvalo, sinf rahbarining o'z sinfidagi fan o'qituvchilari bilan doimiy aloqada bo'lishi, ularning dars jarayonida kuzatgan o'quvchi xatti-harakatlari, bilim darajasi va psixologik holati haqida ma'lumot almashishi — o'quvchi shaxsini to'liq anglash va unga individual yondashuvni belgilashda katta yordam beradi. Ammo aksariyat umumta'lim maktablarida bu aloqa epizodik holatga ega bo'lib, tizimlilik va rejalilik yetishmaydi. Shuningdek, sinf rahbarlari bilan fan o'qituvchilari o'rtasidagi hamkorlikda yagona maqsad va yondashuv yo'qligi holatlari ham kuzatildi. Bu esa o'quvchilar bilan olib borilayotgan ishlarning bir-birini takrorlashi yoki bir-biriga zid kelishiga olib kelishi mumkin. Masalan, bir pedagog muayyan xatti-harakatni

rag'batlantirayotgan bo'lsa, boshqa pedagog esa buni sust motivatsiya sifatida baholashi mumkin. Bunday nomuvofiqliklar, ayniqsa, o'quvchilarning psixologik holatida salbiy aks sado beradi. Yana bir muhim masala — bu hamkorlikka maktab rahbariyatining munosabati. Agar rahbariyat sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasida hamkorlikni tashkiliy va metodik jihatdan qo'llab-quvvatlasa, bu jarayon samarali yo'lga qo'yiladi. Aks holda, bu vazifa faqatgina pedagoglarning tashabbusiga bog'liq bo'lib qoladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, aynan rahbariyat faol qo'llab-quvvatlagan maktablarda pedagogik hamkorlik yuqori natijalar bergani kuzatildi. Xalqaro tajriba ham ushbu yo'nalishda muhim o'rnak bo'lishi mumkin. Jumladan, Finlyandiya, Yaponiya va Janubiy Koreya maktablarida pedagogik jamoa faoliyati qat'iy ichki protokollar asosida olib boriladi, har bir o'qituvchi sinf rahbari bilan doimiy muvofiqlashtirilgan ishlarda ishtirok etadi. Bu tajriba o'zbek ta'lim tizimi uchun ham foydali bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, axborot-kommunikatsion texnologiyalar, elektron jurnallar va o'quvchi psixologik kartotekalaridan foydalanish orqali sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasidagi aloqa va axborot almashuvini zamonaviylashtirish zarurati mavjud. Bu yondashuv hozirgi ta'lim jarayonining raqamli transformatsiyasiga mos keladi. Xulosa qilib aytganda, sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasida samarali hamkorlikni tashkil etish uchun quyidagi omillar muhim:

- Muntazam va ochiq muloqot tizimini yo'lga qo'yish;
- Rejalashtirilgan pedagogik yig'ilishlar va tajriba almashinuvi;
- Raqamli vositalardan foydalanish;
- O'quvchilar individual xususiyatlarini muhokama qilish orqali birgalikda yondashuv

ishlab chiqish;

- Maktab rahbariyatining metodik va tashkiliy yordami.

Ushbu yo'nalishlarda faoliyat olib borish sinfdagi sog'lom psixologik muhitni shakllantirish, o'quvchilar tarbiyasini yaxshilash va ta'lim sifati ko'rsatkichlarini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasida samarali hamkorlik ta'lim-tarbiya jarayonining ajralmas va muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Bu hamkorlik o'quvchilar shaxsini har tomonlama rivojlantirish, ularning bilim olish jarayonidagi faolligini oshirish, ijtimoiy moslashuvini ta'minlash hamda maktabdagi psixologik muhitni sog'lomlashtirishga xizmat qiladi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, samarali hamkorlikka erishish uchun quyidagi omillar muhim hisoblanadi:

- sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasida ochiq va tizimli muloqotni yo'lga qo'yish;
- o'quvchilarni chuqur tahlil qilish asosida birgalikda pedagogik reja tuzish;
- tarbiyaviy tadbirlarni birgalikda ishlab chiqish va amalga oshirish;
- ota-onalar bilan ishlashda yagona yondashuvga ega bo'lish;
- maktab rahbariyati tomonidan hamkorlikka rag'bat va metodik ko'mak ko'rsatilishi.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish, pedagoglarning axborot almashinuvidagi faoliyati va ularning metodik savodxonligini oshirish orqali bu

hamkorlikni yangi bosqichga olib chiqish mumkin. Xulosa qilib aytganda, sinf rahbari va fan o'qituvchilari o'rtasida uzviy, tizimli va natijador hamkorlikka asoslangan yondashuv umumta'lim maktablarida nafaqat o'quvchilarning ta'lim-tarbiya jarayoniga, balki butun pedagogik jamoaning faoliyat samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Eshmurodova G.X, Berdiyaro M.I. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ma'naviyatini oshirishga xizmat qiluvchi omillar; Pedagogika OAK jurnali. Ilmiy-nazariy va metodik jurnal; Toshkent, 2024 6-son
2. Eshmurodova G.X, Berdiyaro M.I. Methodology of Spiritual Education in Primary E;IF (импакт-фактор)12,38 / 2024; American Journal of Alternative Education ISSN: 2997-3953 (Online) Vol. 1, No. 10, Dec 2024, Available online at: <https://scientificbulletin.com/index.php/AJAE>; 113-116 betlar
3. Eshmurodova G.X, Berdiyaro M.I. Spiritual Qualities of Primary School Students;IF (импакт-фактор)12,43 / 2024 Excellencia: international multi-disciplinary journal of education <https://multijournals.org/index.php/excellencia-imje> 290-294 betlar.
4. Eshmurodova G.X, Berdiyaro M.I. Methodology of Spiritual Education in Primary E;IF (импакт-фактор)12,38 / 2024; American Journal of Alternative Education ISSN: 2997-3953 (Online) Vol. 1, No. 10, Dec 2024, Available online at: <https://scientificbulletin.com/index.php/AJAE>; 113-116 betlar
5. Eshmurodova G.X, Berdiyaro M.I. Spiritual Qualities of Primary School Students;IF (импакт-фактор)12,43 / 2024 Excellencia: international multi-disciplinary journal of education <https://multijournals.org/index.php/excellencia-imje> 290-294 betlar.
6. Rakhimova, D. O., & Shomurodov, S. S. (2021). ON THE CRITERIA FOR ASSESSING THE QUALITY OF EDUCATION AND THE LECTURES IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM OF UZBEKISTAN. *Global Science and Innovations: Central Asia (см. в книгах)*, 8(1), 58-62.
7. Шомуродов, Ш. Ш. (2022). МАСОФАВИЙ ТАЪЛИМДА ТАЛАБАЛАРДАМУСТАҚИЛ ИЖОДИЙ ФИКРЛАШ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 36-41.
8. Sh, S. S. (2024). DEVELOPMENT OF INFORMATION COMPETENCE OF FUTURE MANAGERS IN DISTANCE EDUCATION. *Экономика и социум*, (7 (122)), 283-288.

9. Shomurodov, S. (2024). Masofaviy va gibridd ta'lim sharoitida ta'lim jarayonini boshqarishda sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahlilining ta'siri. *PROBLEMS AND SOLUTIONS OF SCIENTIFIC AND INNOVATIVE RESEARCH*, 1(2), 59-63.

10. Шомуродов, Ш. (2024, July). Масофавий таълим шароитида таълим жараёнини бошқаришда. In *CONFERENCE ON THE ROLE AND IMPORTANCE OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD* (Vol. 1, No. 6, pp. 35-38).

11. Siddikova, S., Juraeva, M., Abrorov, A., & Kuvoncheva, M. (2025). Foreword-VII International Conference on Applied Physics, Information Technologies and Engineering–APITECH-VII 2025. In *EPJ Web of Conferences* (Vol. 321, p. 00001). EDP Sciences.

12. Siddiqova, S. (2024). Dual ta'limni joriy qilish metodologiyasi va psixologik jihatlari. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(12).

13. SIDDIQOVA, S. (2024). ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS BASED ON THE INTEGRATION OF SPECIAL SUBJECTS IN DUAL EDUCATION. *News of the NUUZ*, 1(1.7), 185-187.

14. Siddiqova, S. (2024). Muhandislar–taraqqiyot tayanchi. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(3).

15. Siddiqova, S. G., & Saidjonova, P. S. (2024). ISSUES OF DIGITALIZATION OF MEDICINE IN UZBEKISTAN. *INTERNATIONAL SCIENCES, EDUCATION AND NEW LEARNING TECHNOLOGIES*, 1(4), 168-172.

16. Siddikova, S., Yuldashev, N., Juraeva, M., Abrorov, A., & Kuvoncheva, M. (2024, February). Overview of the V International Conference on Applied Physics, Information Technologies and Engineering-APITECH-V 2023. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 2697, No. 1, p. 011001). IOP Publishing.

17. Siddikova, S., Sirojiddinov, S., Bakhridinova, N., Zaripova, M., & Juraeva, M. (2024). Increasing oil absorption in bearings as a result of ultrasonic exposure to ultrafine particles. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 471, p. 05021). EDP Sciences.

18. Siddikova, S. G. (2019). Using New Generation Electronic Educational Resources in Teaching Special Disciplines at Professional Colleges. *Eastern European Scientific Journal*, (1).

19. Siddikova, S. G. (2019). POSSIBILITIES OF APPLICATION OF MULTIMEDIA IN THE PROCESS OF STUDYING THE DISCIPLINE "TECHNOLOGY OF PROCESSING OIL AND GAS". *Информация и образование: границы коммуникаций*, (11), 72-73.

20. Siddiqova, S. G. (2019). Elektron ta'lim resurslarining yangi avlodi: tahlillar, arxitektura, innovatsion sifatlar. *Ta'lim, fan va innovatsiya. Ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-uslubiy jurnal*, 1, 91-95.

21. Палванова, У. Б., & Тургунов, С. Т. (2024, August). Обобщение научного исследования по совершенствованию навыков оказания первой помощи студентов не медицинских высших учебных заведений. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE* (Vol. 1, No. 8, pp. 16-17).

22. Палванова, У. Б., & Тургунов, С. Т. (2024, August). Обобщение научного исследования по совершенствованию навыков оказания первой помощи студентов не медицинских высших учебных заведений. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE* (Vol. 1, No. 8, pp. 16-17).

23. Палванова, У., Тургунов, С., & Якубова, А. (2024). АНАЛИЗ ПРОЦЕССОВ ОБУЧЕНИЯ НАВЫКАМ ОКАЗАНИЯ ПЕРВОЙ ПОМОЩИ СТУДЕНТОВ НЕ МЕДИЦИНСКИХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ. *Journal of universal science research*, 2(7), 85-94.

24. Палванова, У. Б. (2024). Значение Формирования Навыков Оказания Первой Помощи У Студентов В Не Медицинских Образовательных Учреждениях. *Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities*, 27, 93-98.

25. Палванова, У. Б. (2024). Значение Формирования Навыков Оказания Первой Помощи У Студентов В Не Медицинских Образовательных Учреждениях. *Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities*, 27, 93-98.

26. Палванова, У. Б., & Тургунов, С. Т. (2024, August). Обобщение научного исследования по совершенствованию навыков оказания первой помощи студентов не медицинских высших учебных заведений. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE* (Vol. 1, No. 8, pp. 16-17).

27. Палванова, У., Якубова, А., & Юсупова, Ш. (2023). УЛЬТРАЗВУКОВОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПРИ СПЛЕНОМЕГАЛИИ. *Talqin va tadqiqotlar*, 1(21).

28. Палванова, У. Б., Изранов, В. А., Гордова, В. С., & Якубова, А. Б. (2021). Спленомегалия по УЗИ—есть ли универсальные критерии?. *Central Asian Journal of Medical and Natural Science*, 2(3), 52-27.

29. Степанян, И. А., Изранов, В. А., Гордова, В. С., Белецкая, М. А., & Палванова, У. Б. (2021). Ультразвуковое исследование печени: поиск наиболее воспроизводимой и удобной в применении методики измерения косого краниокаудального размера правой доли. *Лучевая диагностика и терапия*, 11(4), 68-79.

30. Палванова, У. Б. (2024). Значение Формирования Навыков Оказания Первой Помощи У Студентов В Не Медицинских Образовательных Учреждениях. *Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities*, 27, 93-98.

31. Якубова, А. Б., Палванова, У. Б., & Палванова, С. Б. (2018). НОВЕЙШИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКОГО КОЛЛЕДЖА В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ. In *Современные медицинские исследования* (pp. 22-25).

32. Изранов, В. А., Степанян, И. А., Гордова, В. С., & Палванова, У. Б. (2020). ВЛИЯНИЕ УЛЬТРАЗВУКОВОГО ДОСТУПА И ГЛУБИНЫ ДЫХАНИЯ НА КОСОЙ ВЕРТИКАЛЬНЫЙ РАЗМЕР ПРАВОЙ ДОЛИ ПЕЧЕНИ. In *РАДИОЛОГИЯ–2020* (pp. 24-24).

33. Якубова, А. Б., & Палванова, У. Б. Проблемы здоровья связанные с экологией среди населения Приаралья макола Научно-медицинский журнал “Авиценна” Выпуск № 13. *Кемерово 2017г*, 12-15.

34. Азада, Б. Я., & Умида, Б. П. (2017). ПРОБЛЕМЫ ЗДОРОВЬЯ СВЯЗАННЫЕ С ЭКОЛОГИЕЙ СРЕДИ НАСЕЛЕНИЯ ПРАРАЛЬЯ. *Авиценна*, (13), 12-14.

35. Izranov, V., Palvanova, U., Gordova, V., Perepelitsa, S., & Morozov, S. (2019). Ultrasound criteria of splenomegaly. *The Radiologist*, 1(1002), 3-6.

36. Batirovna, Y. A., Bahramovna, P. U., Bahramovna, P. S., & Ogli, I. A. U. (2019). Effective treatment of patients with chronic hepatitis, who live in ecologically unfavorable South zone of Aral Sea region. *Наука, образование и культура*, (2 (36)), 50-52.

37. Stepanyan, I. A., Izranov, V. A., Gordova, V. S., Palvanova, U., & Stepanyan, S. A. (2020). The influence of diffuse liver diseases on the size and spleen mass coefficient, prognostic value of indicators. *Virchows Archiv-European Journal of Pathology*, 477(S1), 279-279.

38. Изранов, В. А., Степанян, И. А., Гордова, В. С., & Палванова, У. Б. (2020). ВЛИЯНИЕ УЛЬТРАЗВУКОВОГО ДОСТУПА И ГЛУБИНЫ ДЫХАНИЯ НА КОСОЙ ВЕРТИКАЛЬНЫЙ РАЗМЕР ПРАВОЙ ДОЛИ ПЕЧЕНИ. In *РАДИОЛОГИЯ–2020* (pp. 24-24).

39. Изранов, В. А., Степанян, И. А., Гордова, В. С., & Палванова, У. Б. (2020). ВЛИЯНИЕ УЛЬТРАЗВУКОВОГО ДОСТУПА И ГЛУБИНЫ ДЫХАНИЯ НА КОСОЙ ВЕРТИКАЛЬНЫЙ РАЗМЕР ПРАВОЙ ДОЛИ ПЕЧЕНИ. In *РАДИОЛОГИЯ–2020* (pp. 24-24).

40. Stepanyan, I. A., Izranov, V. A., Gordova, V. S., Palvanova, U., & Stepanyan, S. A. (2020). Correlation of pathological changes in the liver and spleen in patients with cirrhosis. *Virchows Archiv-European Journal of Pathology*, 477(S1), 278-279.

41. Stepanyan, I. A., Izranov, V. A., Gordova, V. S., Palvanova, U., & Stepanyan, S. A. (2020). The influence of diffuse liver diseases on the size and spleen mass coefficient, prognostic value of indicators. *Virchows Archiv-European Journal of Pathology*, 477(S1), 279-279.

42. Stepanyan, I. A., Izranov, V. A., Gordova, V. S., & Stepanyan, S. A. (2020). Diagnostic significance of liver stiffness and the sizes of the caudate and left lobes with viral hepatitis and cirrhosis. *Virchows Archiv-European Journal of Pathology*, 477(S1), 279-279.

43. Stepanyan, I. A., Izranov, V. A., Gordova, V. S., Beleckaya, M. A., & Palvanova, U. B. (2021). Ultrasound examination of the liver: the search for the most reproducible and easy to operate measuring method of the right lobe oblique craniocaudal diameter. *Diagnostic radiology and radiotherapy*, 11(4), 68-79.

44. Степанян, И. А., Изранов, В. А., Гордова, В. С., Белецкая, М. А., & Палванова, У. Б. (2021). Ультразвуковое исследование печени: поиск наиболее воспроизводимой и удобной в применении методики измерения косого краниокаудального размера правой доли. *Лучевая диагностика и терапия*, 11(4), 68-79.